

703

SCR Een Minahassisch
DS643 verhaal met
H63 aantekeningen
no. 703

SCR
DS643
H63
no. 703

EEN MINAHASSISCH VERHAAL MET
AANTEEKENINGEN.

DOOR

JAN TEN HOVE.

[is-Graw. Bijdr. T. L. U., 1904]

Aksarèn wia si Mamontoring.

Apa kinc si tua wēwene ěsa. Luai maringat si koōko tina. Ěsa uman sia, tañ sēla. Mange matēduai si koōko itu; un ěsa uman taan sēla. Itu sia ipapatēkurna, si koōko itii. Mange mapepei un atēdu itii wo ělēkēn ni tua wēwene itii, si sisi taan un kisēla ne sangkawor. Un katēdu naēndo ni sisi itii pinepe, sia tontonēnai ni tua wēwene itii. Tare tontonēnai si sisi itii, sia weama un tongkoēn padua un popokal un waas; minasuasainalako. Un kadua naēndo sia timongkomo un sana popokal. Un katēdu naēndo sia timongkomo u makađua un popokal. Kaāpat naēndo makaāpat; un kadua naēndo makawadu un popokal.

Masēla masēla si koōko itii, takad sia matongkomo susud un woōndo sanawantang un tandeĭ tinipu.

Ure un ure daimo makarēsēn maringat si koōko itii si tua wēwene, makakoōko ni sia. Itu sia ipakataina si aka un wama ne Pudisan wo si koōko iwēna si aka un wama itu, kuama: «daimo awēs »patongkoēn ni koōko itii un waja un tandeĭ wo un wene, kaělē-kañku witu samata!»

Masēla masēla si koōko itii, takad, sa sia kuncang aki dawan, jo ěwaěwamamokan u dawan.

Sa sia makelakelang aki dawan wo nēnān dondei, sope kaāpa padēwakan lamangkoi, itu tongkoēna karia ne tow wo un waja un witu. Si koōkono itii si minaidau se minaopo aki Pudisan, takad sera makalantaka, makawēngkow wo makakowit wo andai si mināisa paūwaiwan ne mawole mēna dondei, tongkoēna karia u dondei wo itaina aki Pudisan wo papurutēn ne tow.

Duas rimae se Pudisan witu toro niitu, un sa sera maseke, jo si koōkomokan itii si ipakipasarunera. Dai si ěsa wo makaendo si koōko salangkēw itii (si koōko itii pakuaunera koōko salangkēw), takad se Pudisan ipaindeindemokan ne dānipud.

Maupimo si kolano ne Saugi, un masuao ni koōko itii se towua mawolewole. Itu sera kumisi un wanut wo un waruk sanadondeĭ; itu tutungunera wo isondeinera ai mīmange ilēlēlai mēna Pudisan. Paendonera itu tongkoēn ni koōko ne Pudisan. Tumawini tuāna un Pudisan u dondei itii, itu tongkoēn ni koōko Salangkēw. Un katēdu naēndo si koōko itii timongko u dondei, naān un api, ělēkēnnera si koōko itu matēkutēkurokan timontono un tētelew. Un kasiow naēndo sia mate si koōko itii. Mateange si koōko itii. sia mapai pi kuama: «iaai aku jo idēwēng mēnam Pola, un wama

Verhaal van Mamontoring.

Er was eens een oude vrouw. Deze onderhield een kip. 't Was er maar één, maar groot. De kip ging leggen: een ei slechts, maar groot. Als het ei doorbrak, zag de oude vrouw, dat het kuiken de grootte van een korhoen had. Den derden dag, dat het kuiken doorgebroken was, liet de oude vrouw het neer. Als ze 't neerliet, gaf ze het kuiken een half maaltje rijst om te pikken; het heeft het heelemaal opgegeten.

Den tweeden dag heeft het een heel maaltje gegeten. Den derden dag heeft het twee maatjes gepikt. Den vierden dag vier en den vijfden dag acht.

Al grooter en grooter werd de kip, totdat zij elken dag een schepel gepelde maïs opat.

Op den duur kon de oude vrouw, de eigenares van de kip, het niet meer volhouden, het beest te onderhouden. Daarom stelde ze den landheer van Pudisan er mede in kennis en de kip gaf ze hem, zeggend: zal de rijst en maïs, die ik in een heel jaar verkrijg, is niet genoeg bikkens voor de kip.

Al grooter en grooter werd de kip, zoodat wanneer zij aan 't strand liep, dan nam ze 't heele strand in. Als zij aan 't strand heen en weêr liep en er gingen prauwtjes, schuiten of schoeners voorbij, dan vrat ze die op met het volk en alles wat er in was. Die kip is het, die de voorouders te Pudisan heeft rijk gemaakt, zoodat ze donderbussen, spiesen en zwaarden erlangden, want allerlei dingen, door de roeiers in prauwen vertransporteerd, werden met de prauw opgevreten en uitgeworpen te Pudisan, opgehaapt wordende door de menschen.

Heel rustig hadden het de Pudisanners te dier tijde, want als ze oorloogden, was het slechts de kip, die ze lieten tegenweten. Niemand, die het tegen de Salangkëwkip kon uithouden, (die kip noemden ze Salangkëwkip) zoodat de Pudisanners door de omwoners gevreesd werden.

Toen werd de vorst van Sangi woedend, want de kip at al maar zijn roeivolk op. Daarom plozen ze werk en tonder, een prauw vol; dat staken ze aan en stootten het af en 't is gegaan in de richting van Pudisan. Ze veronderstelden, dat de kip der Pudisanners het zou oppikken. Inderdaad naderde de prauw dan ook Pudisan en werd door de Salangkëwkip opgepikt. Den derden dag, nadat de kip de prauw (waar vuur in was) had opgepikt, zagen ze, dat de kip triestig was met neerhangende vleugels. Den negenden dag ging ze

«ěsa rempe u dawanai.» Itu tuina sia ange iděwěngera aki naituduna.

Kaikomponge un witu diněwěngan si koöko itii towan un akěl puti. Mange musuai un akěl itii, jo ange welwelěn, pokolěn wo paketan ni Tawaluian. Rimae un katiis un pusu paketan ni Tawaluian itii. Itu sinamadna un wanga puti sanarondoran, jo mañpe tanu ni itu, mapuding unan un samad itii, takad itu sumüwu; makad aki těmpok sapu sputěnokan un sěwu. Sa wo runěgěsui, jo un sěwu itii masěndow matumpa aki laul tarafanu an doto. Katoronai ne Tarinate mamongkor un sěwu itii; itu woněmera mawon leos, sidaěmera něnaän lěpěn. Kuannera: «o, něnaän akěl paketan wia lělěd wiaii, kěm «un sěwu niitu, mai, itu mange pangělěkěnta!» Kaělěkěmera ange itu, papěperasěmera, taän susud nera daokěniako ne minaopo, sera paleěmeradako. Tumaitaintukan dakědo se pinate ne minaopo aki itu. Itu se tudau itii mawuri, mange makatan si kolano, nu sera minaělěk un ketan rimae un katiis wo rimae un kaleos u lěpěn, taän dakědo se pinate ne makaketan ni-itu wia ni sera. Itu wo si kolano ne Loloda rumansak se towna, taintu un kadakěd wo ipakiaina matokol wo se Pudisan. Un paěndonnera sa se Pudisan tuncitci, un ketan itii scamokan.

Mawiaai aki Pola, něnaän un ketan itii se Loloda wo sera mauditan, matětudaän mawěwiraän mawěwewan se wia un tana: taintukan se aki atas, masěsurukan, makekaäftan witan samad un ketan itii.

Minaureure rimae un seke ne Pudisan wo ne Loloda, daipe malai. Witan toro niitu, karacrae un seke, ilawido si Mamontoring, rinte ni Maněmběr wo ni Saloring. Ęlěkěn ne Pudisan si rinte itii tuama wanguu wo toro tumow siga, itu sia rěwěkamera. Sělanokanlako mange lumitowai si Mamontoring itii, sia ipawařwamo ne itona ipawadi wia un palěleongan. Katare sia mařwa un rondorna un punti pěspěsan un dede; un sanapalařpa unan u minadongka. Tumaitaintukan un punti sanarondoran itii pěspěsan un dede ikatotolokanange. Kuannera «a, toromo! sigamo! si Mamontoring toromo «isaru si Kawalanwatudaneii». Itu sia kumelang si Mamontoring mangelek kaju sěla siwon dondei sakcianna sunungkuđ si Kawalanwatudaneii. Makaělěkange sia, itu ajaänna kinakoökoan ni tanu an dede.

Sa itu kine siwonna dondei un kaju itii, jo tanu un karěpět ni tanu an dede. Ange wantiěnna itu wo itu idianna sanaědo. Un katědu naěndo itu kětorěnna wo wokwokan, kinakoökoan ni kawok. Maän itu apa ikorkor měna lalēm un tana, toro unan angen ni

dood, de kip. Als ze doodging, de kip, liet ze droomen, zeggend: «wat mij aangaat, ik moet begraven worden te Pola, een dorp dicht bij 't strand.» Ze is dan ook inderdaad begraven waar ze 't besteld had.

Onverwachts schoot op het graf der kip een witte palmboom op. Als de palmboom bloemstengelde, werd hij geklopt, gesneden en getapt door Tawaluian. Heel veel was 't drupsel van den bloemstengel, die door Tawaluian getapt werd. Daarom heeft hij een wijvat van een heele waugapalm aangewend, maar al was dit zoo, toch werd het vat vol tot het schuimde, zoo zelfs, dat het tot aan den top opblaasde. Als de wind dan ook opstak, dan vloog het schuim weg en stortte in zee in den vorm van een mand. Nu trof het, dat de Ternatanen het schuim opvischten; ze roken er aan, 't rook lekker, ze likten er aan, 't was palmwijn. Ze zeiden: «o, er is een «getapt wordende palm hier in de buurt, hier is de schuim er van, «kom laten wij hem zoeken!» Als ze hem gevonden hadden, taptten ze tersluiks, maar telkens wanneer ze door de voorouders gesnapt werden, werden er van gedood. Op deze manier zijn er vele door onze voorouders aldaar gedood. Daarom gingen de overgeblevenen terug, om den vorst kennis te geven, dat ze een tapperij hadden gezien met veel drupsel en veel goede sagoweer, maar dat er velen gedood waren van hen door de tapperijeigenaars. Daarom verzamelde de vorst van Loloda zijn volk heel veel in getal en zoud ze heen, om met de Pudisanners te oorlogen. Ze veronderstelden, dat als de Pudisanners vluchtten, de tapperij van hen zou zijn.

Als de Lolodaers te Pola, waar de tapperij was, aangekomen waren, trok men van leer; die op den grond waren staken, sloegen en beukten mekaar; die boven waren duwden en trokken aan het vat van de tapperij.

't Was lange tijd, dat de oorlog tusschen Pudisanners en Lolodaërs niet ophield. In dien tijd, op 't felste van den oorlog, werd geboren Mamontororing, zoon van Manëmbër en Saloring. Toen de Pudisanners zagen, dat het knaapje mooi was en sterk zou opgroeien, deden ze hun best er in. Om kort te gaan, toen Mamontororing tot jongen opgroeide, werd hij door zijne ooms gebracht, om naar de speelplaats geleid te worden. Ten eerste probeerde hij een pisangstam door te slaan met een balein; een blad slechts scheurde er af. Zoo ook sloeg hij een staande pisangboom met een balein en deze tuimelde weg. Toen sprak men: «a, dat kan, dat is sterk, Mamontororing kan tot postuur van Kawalanwatudanei dienen!»

Daarom ging Mamontororing heen om een groote boom te zoeken,

kawok. Itu wo maän kine si Kowalanwatudaneï mauge mäna lalëm an tana, toro umah angen ni Mamontororing.

Un kauwadu naëndo itu minasiwomo u dondei itii. Wo sia mendo si papësapësasänën (tanu un wai); tanu kine un karëpët ni tanu un wai sa tumongkor taintu un un karëpët u dondei itii sa keongëma.

Un kasiow naëndo itu keongëma u dondei itii itumpa u dawanau. Sëlanokanlako sia sumakemo witu dondei karia ne kariaua uwadu, mawole u dondei rumuru u dawanau sumungkud si Kawalanwatudaneï. Katare sia masungkud si Kaësaän (si ësa) wo sia diwagan ni Mamontororing kuana: «tow wisa ko?» Kua ni Kaësaän: «aku jo pëpuuna ni Kawalanwatudaneï. Ita sia pateëma wo pekangëma un ulu inendoanna un utëk. Wo sia kumelang wo sumungkud se kadimaän, diwaganna kuana: «tow wisa kama?»

Kuamera: «pëpuuna ni Kawalanwatudaneï.» Itu sera pateëma. Un daanera angeikisuna u dondei. Wo sia masungkud se katëduan, diwaganna kuana: «tow wisa kama?» Kuamera: «kama jo pëpuuna ni Kawalanwatudaneï!» Sera pateën ni Mamontororing, endoanna un tëtudu minangeirapitna un utëk ni kaësaän. Wo sia masungkud se kaëpatan, pinatena kasiinalako sera wo ikisuna u dondei nu daanera. Masungkud sia wo se kadimaän wo diwaganna kuana: «tow wisa kama?» Kuamera: «kama jo pëpuuna ni Kawalanwatudaneï.»

Kuan ni Mamontororing: «Wisamo sia?» Kuamera: «aki nuri sia.» Wo sera pateëma, inendoanmalako un bërën, minangeirapitna un utëk wo un tëtudu. Mange kasina sia wo masungkud se kaëuëman. Sera pateëma wo ikisuna u dondei un daanera. Masungkud kasina sia wo se kapituan wo sera pateëma inendoanna un buuk, angeirapitna un utëk an tëtudu wo an bërën. Masungkudo sia wo se kauwaduan wo diwaganna kuana: «tow wisa kama?» Kuamera: «kama jo pëpuuna ni Kawalanwatudaneï. Kuan ni Mamontororing: «wisamo sia?» Kuamera: «iaimo sia, sa ko mëlëkolako u dondei «tanu an awnawunan, dondei tuau, siow sësengkotan, nitumo u «dondoi ni Kawalanwatudaneï.» Wo sera pateëma endoanna un daa minangeikisuna u dondei. Witu sia molemo wo masungkud wo si Kawalanwatudaneï aki ruru u dawanau, rempe un banuo Pola, dinëwëngan si koöko wo towau un akël puti kinawadian. Kuan ni Mamontororing: «mapakura ko?» Kuan ni Kawalanwatudaneï: «aku jo manunduai wia se towku, nu dakëdo se minate.» Kuan ni Mamontororing: «maän ko manunduai wia se towmu, taän kita jo tumëngape nu kita jo masambeano.» Itu sera mento wo tumënga.

er een prauw van te maken, er in te gaan om Kowalauwatudanei te ontmoeten. Als hij hem gevonden had bekapte hij hem na den vogel van de baleinslang er over gehoord te hebben.

In dat geval een prauw van dien boom gemaakt zou zoo snel zijn als de snelheid van de baleinslang is. Als hij hem omgekapt had, liet hij hem een dag daar. Den derden dag hakte hij hem door maakte het hol er in, na hem bewaarzegd te hebben met de muis. Want wat er ook in diepte van den grond vergraven wordt, de muis kan het er uithalen. Daarom al ging Kawalanwatudanei in de diepte der aarde, toch zou hij er uit kunnen gehaald worden door Mamontororing.

Den achtsten dag heeft hij de prauw afgewerkt. En hij nam de stokslang (gelijk de stok); zoo snel als de stokslang als ze neerstort zoo snel zou de prauw zijn als ze getrokken werd.

Den negenden dag liep de prauw van stapel en werd neergeduwd naar 't strand. In 't kort hij ging de prauw bestijgen met zijn aachtal roeienden en voer langs het strand om Kawalanwatudanei te ontmoeten. Ten eerste ontmoette hij de eenheid (de eene) en deze werd door Mamontororing gevraagd: »wie ben jij?» En de eenheid antwoordde: »ik ben voorganger van Kawalanwatudanei.» Toen doodde hij hem, sloeg hem 't hoofd af en heeft de hersens er aan ontnomen. En hij ging verder en ontmoette de tweeheld en vroeg hem, zeggend: »Wie zijn jullie?»

Ze zeiden: »voorgangers van «Kawalanwatudanei.» Ze werden gedood door hem. Met hun bloed bestreek hij de prauw. En hij kwam de drieheld tegen en vroeg hun, zeggend: »wie zijn jullie?» Zij zeiden: »wij zijn voorgangers van Kawalanwatudanei.» Ze werden door Mamontororing gedood, hij ontvan hun den wijsvinger en heeft ze gevoegd bij de hersens van de eenheid. En hij ontmoette de vierheid, hij heeft ze eveneens gelood en bestreek de prauw met hun bloed. Hij ontmoette de vijfheid en vroeg hen, zeggend: »wie zijn jullie?» Zij zeiden: »wij, wij zijn voorgangers van Kawalanwatudanei.» Mamontororing vroeg: »Waar is hij dan?» zij zeiden: »hij is achter.» En zij werden door hem gedood en hij heeft huane oogen genomen en gevoegd bij de hersens en de wijsvingers. Andermaal ging hij en ontmoette de zesheid. Ze werden door hem gedood en met hun bloed de prauw bestreken. Hij ontmoette nu weer de zevenheid en zij werden gedood en hun 't haar ontnomen hebbende, heeft hij dat gevoegd bij de hersens en de wijsvingers en de oogen. Nu ontmoette hij de achtheid en hij vroeg hun, zeggend: »wie zijn

Kuan ni Mamontoring: „Sambe, weana! tēga aku!“ Wo sia weana! un apu un bēwadi, nu bua wo un tawaku karēngan. Itu kaama! si Kawalanwatudane! makiwē tēga wia si Mamontoring, kuanna: „sambe, weana! tēga kaama! aku!“ Wo sia weana! ni Mamontoring tēga. Katara iweēna jo un utēk (apu kine itu) sinuitna umalako un kowit. Wo sia weana! un bēren (wua kine itu) wo sia weana! un tētudu (wēwadi kine itu). Makarēngaānge si Kawalanwatudane! wo sia makiwē towaku kuanna: „sambe, weana! towaku aku!“ Wo sia weana! ni Mamontoring un buik minangeiwūtudalako witum bērena! un tinendungan, taan kuanna: „sambe, ko jo dumēngkeai wo itu leos injoku ni ko!“ Kaidēngkeai ni Kawalanwatudane! itii sia rukiēna un tinendungan witum bēren, nu niitu uman un toro pateama ni sia. Kailoōngnalako wo sia ikanawu witum tasik. Dai kampe minasawut un tinendungan witum bēren ni Kawalanwatudane! wo itu igoōgona. L rēreuge un tinendungan itii minagoōgo simendow siē. Mateange si Kawalanwatudane! wo sera pateēn ne uwadu karia ni Mamontoring, se tow ni Kawalanwatudane!. Itu wo itokollako ni Mamontoring u dondei ni Kawalanwatudane! itii, minange ikasampel witum kabigasan. Ure nu ure itu tinowano an dukud wo an kaju.

Minasēla minasēla minacudo punten Lembe.

jullie?» Zij zeiden: «wij zijn voorgangers van Kawalanwatudanei.»

Mamontoring zeide: «waar is hij toch?» zij zeiden: «wat hem zaangaat, als je een prauw ziet als een rookkolom, een prauw van «gedegen goud [met negen masten, dat is de prauw van Kawalanwatudanei». En zij werden door hem gedood en hij nam huu 't bloed en heeft daarmee de prauw bestreken. Als hij nu doorroeide ontmoette hij Kawalanwatudanei aan den kant van 't strand dicht bij het dorp Pola de begraafplaats der kip en waar de witte palm oorzaak des oorlogs, op schoot. Mamontoring sprak: «wat voer je uit?» Kawalanwatudanei antwoordde: «ik, ik volg mijn volk, want veel zijn er dood.» Mamontoring sprak: «al volg je jouw volk, maar wij gaan eerst pinang kauwen; wij zijn immers bevriend?» Daarop hielden zij stil en kauwden betel. Mamontoring sprak: «vriend geef me eens pinang!» En hij gaf hem heusche kalk, sirih, pinang en tabak. Daarentegen vroeg Kawalanwatudanei toen pinang aan Mamontoring zeggende: «vriend geef mij ook eens pinang!» En hem werd door Mamontoring pinang gegeven. Ten eerste gaf hij hersens aan (kalk naar het heette) die hij met het zwaard er uitgemorrelt had. En hij gaf hem oogen (pinang naar het heette) en hij gaf hem aan een wijsvinger (sirih naar het heette). Nadat Wawalanwatudanei pinang gegeten had, vroeg hij tabak, zeggende: «vriend, geef mij eens tabak!» En hem werd door Mamontoring haar aangegeven, zamen geknoopt aan de lemmer van zijn speer zeggende: «vriend, «buig je eens wat over dan kan ik 't je beter overreiken!»

Terwijl Kawalanwatudanei voorover boog stak hij hem met de speer in 't oog want daarin was hij alleen te dooden. Hij viel achterover en stortte in zee. Hij had de speer nog niet uit het oog getrokken of hij schudde ze heen en weer. De belletjes van de speer zijn zich gaan bewegen en weggevlogen als sprenwen. Nadat Kawalanwatudanei dood was, werden zijne menschen door Mamontorings gezellen gedood. Toen stootte Mamontoring de prauw van Kawalanwatudanei weg en deze is gestrand op een zandplaat. Langzamerhand is ze begroeid met gras en hout. 't Werd al grooter en en grooter en 't is het eiland Lambe geworden.

AANTEEKENINGEN.

1. Dit Minahassisch verhaal is, voor zoover ik weet, nog niet gepubliceerd. Over de taal behoef ik niet veel te zeggen, temeer daar er later wel gelegenheid zal zijn om de Tonscaasche taal te behandelen. Alleen wilde ik opmerken, wat uit mijne vertaling blijkt, hoe de inlander van zijn gerundief overgaat in 't perfectum. Bijv. het kuiken neergelaten gaat worden en het gaat gegeven worden een maatje rijst; het heeft het opgegeten. Of wel: dat gaat door hen aangestoken worden en gaat weggedruwd worden; 't is gericht naar Pudisan. En zoo telkens.
2. Het verhaal is ongetwijfeld mythisch, de rekening van de rijst en van Kawalanwatudaneï's voorgangers wijst er op. De Minahassische priesters wisten blijkbaar heel goed van dagen, maanden en jaren en hoe men maanden in overeenstemming bracht met zonnejaren. 't Is alleen te bejammeren dat men zoo moeielijk achter hun tropische bedoelingen komt. Zoo bijv. noemden ze een dag = een spanne (verg. Math. 6 : 27) en een maand = een vadem. De maatjes rijst hebben dusdanige bedoeling.
3. Salangkëw is volgens een priester = nacht. Vermoedelijk is er een sterrebeeld mee bedoeld en wel een sterrebeeld dat de nacht d. i. de regentijd aanwijst, vermoedelijk de zwaan die trouwens bij Ptolomeus ook de vogel of de kip heet. De eerste kip waarvan de Salangkëw een kuiken was, zal dan de Arend geweest zijn. Salangkëw is van een wortel die dekken beduidt en van den Salangkëw wordt in andere verhalen dan ook gezegd dat hij de aarde dekt.
4. Pudisan beduidt draaikolk en heette te liggen ten oosten van Likupang. Daar vestigden zich de Tonscaërs als ze van de plaats huns oorsprong bij Fondano verhuisden.
5. Tawaluian = de telkens veranderende. Aangezien hij de witte sagoweerboom heeft en het sterrebeeld Perseus veel van een palmboom heeft waarbij staat de ster Algol, die telkens veranderende, ligt het vermoeden voor de hand dat deze laatste Tawaluian heette.
6. Pola = suikerriet.

7. De Loloda's wonen op Halmaheira en de Sangirezen zijn bekeud. Natuurlijk zijn de hierbedoelden niet die volksstammen, maar aan den hemel te zoeken.
8. Het woord strand beduidt: horizon zooals het woord tasik of laul = hemel.
9. Het groote sagoweervat zullen we de twee voornaamste sterren van de Centauren zijn. Ze heeten in 't Sangireesch de Waterbambu.
10. Kawalanwatudauci = die eelt heeft als kwarts en er kan geen ander individu bedoeld zijn dan de Krokodil die vaak dik begroeid is met koraal. De krokodil heet alleen kwetsbaar te zijn aan 't oog en de krokodil is ook een sterrebeeld, ik weet echter niet welk.
11. De slangen, die in 't verhaal voorkomen, zijn: tanu an dede = als een balein = zwarte slang en papēsapēsaaññ = op twee schouders gedragen wordende, ook tanu an wai = gelijk een stuk van een sagopalmbast (waarmede men vroeger toen men nog geen patjols had de grond omspitte).
12. Manēmbēr = voortschieten als van een slang. Vandaar dat men vallende sterren noemt manēmbēr = die gewoonlijk voortschielen. Saloring weet ik niet te vertalen.
13. Mamontororing ook wel eens Montororing beteekent vermoedelijk de fuik af gaan snijden, maar zeker is deze vertaling niet.
14. De melkweg heet in de Minahassische talen Winolean ni Mararai dat is zeg (van een schip of prauw) van Mararai. Mararai is de god van het sagokloppen en wordt nog al eens bij 't sagoweertappen en sagobewerken aangeropen. In den regel wordt er dan bij gelachen nademaal het mannelijk zaad vergeleken wordt bij 't lekende vocht en de opgeloste sago.

SPECIAL COLLECTION I

George Hicks Collection

KARO'SCHE TAALSTUDIËN.

DOOR

M. JOUSTRA.

Meer dan eens heb ik bij 't uitgeven mijner opstellen over de Karo-Bataks, inzonderheid van die, handelende over hunne letterkunde, alsook bij het werken aan een Karo-Bataksch woordenboek, het ougerief gevoeld van 't ontbreken eener Karo'sche grammatica, of ook maar van studiën, een of ander bijzonder deel dier spraak-kunst behandelende. Daardoor toch werd ik telkens verplicht tot nanteekeningen, die witteraard niet uitoberig mochten zijn, en moest ik meermalen in herhalingen vervallen.

Al bevatten nu mijne verschillende publicatie's wel eenige spraak-kunstige gegevens, deze zijn, gelijk vanzelf spreekt, verspreid beknopt en zeer onvolledig.

Wel bevat de voortreffelijke Toba'sche spraakkunst van Dr. N. van der Tuuk veel, dat ook op 't Karo'sch van toepassing is, maar nog afgezien hiervan, dat dit van meer waarde is voor hem, die reeds Karo'sch kent, dan voor den «outsider» bestaat er ook wel zooveel verschil, zelfs tusschen het ook in die spraakkunst behandelde Dairisch, en het Karosch, dat eene afzonderlijke behandeling van 't laatste alleszins gewettigd is. Iemand die bijv. Nederlandsch zou bestudeeren uitsluitend met behulp van een Hoogduitsche spraakkunst, zou stellig niet het rechte inzicht in die taal krijgen.

Nu ik dus een overzicht heb gegeven van de Karosche letterkunde (Mon. N. Z. G. Deel 45--47) en ook begonnen ben met het uitgeven van Karo teksten (in het Tijdschr. v/h Bat. Gen.) acht ik mij verplicht meer samenhangende gegevens over de Karosche spraak te onder de oogen van het in Indonesische talen belangstellende publiek te brengen.

Ik ontveins mij allerminst, dat dit werk verre van gemakkelijk is, en het betwijfeld mag worden of ik hiertoe competent ben, gerekend de eischen, die men nu billijker wijze aan dergelijken arbeid

ISEAS LIBRARY

3 9308 00150235 2

SCR
DSB43
H63
no. 703

✓